Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 192 (10.869). Львів, середа 1. вересня 1926 Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто поч. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З польських справ.

Хто має право до польського горожанства? — Пілсудський генеральним інспектором армії.

Варшава, 30. серпня 1926.

Міністр внутрішніх справ Млодзяновський підписав сьогодня обіжник до воєводів львівського, станиславівського, тернопільського, шлеського, келецького, краківського, люблинського, торунського і варшавського про приноровлювання приписів щодо надавання і стверджування польського горожанства. На основі того обіжника особи, уроджені на території, що входить тепер у склад Польщі, особи, що були вписані до книг станових організацій на територіях, що належать тепер до СРСР., як також особи, що відповіли вимогам військової служби в польській армії, користають з повних прав польського горожанства. Прохання в справі наділення їх горожанством, наскільки його ще не мають, слід полагодити якнайскорше, а крім того їм треба по можности влекшити спосіб роблення і вношення подань. Особи, що стараються про надання їм права горожанства на основі військової служби, повинні доказати замісць факту уродин — факт відбуття військової служби.

До цього обіжника долучено другий, що звертається до воєводів білостоцького, новгородського, поліського, волинського і виленського. Цей обіжник регулює справи горожанства на зазначених вище територіях. В основі подається там, що польське горожанство прислугує з самого права особам, що були вписані до стану міських горожан. Польське горожанство прислугує також з самого права особам, що вродилися в дотичній громаді, а їх батьки не є записані до станових книг, як також особам, які — що правда — відповідають зазначеним вище умовам, одначе виїхали до Росії, а опісля вернули до Польщі в легальний спосіб. Це право прислугує також жінкам, повдовілим перед тим, поки увійшли в життя закони про горожанство, а також військовим кольоністам.

Президент Річипосполитої підписав декрет, яким маршалка Пілсудського іменовано генеральним інспектором армії. — Всіх недавно іменованих інспекторів армії поділено на 2 групи: західну під проводом ген. див. Ромера і східну під проводом ген. див. Ридза Сьміглого.

Перед зборами Ліґи Націй.

Женева, 30. серпня 1926.

Німецький амбасадор у Парижі Геш і радник нім. уряду закордонних справ Гавс приїхали до Женеви. Після їх приїзду запросив німецьких делеґатів англійський правний знавець до готелю „Бо Ріваж" де живе льорд Роберт Сесіль.

У конференції в мешканні голови англ. делеґації взяли участь: льорд Роберт Сесіль, французький дел. Фромажо, нім. дел. Геш і Гавс. Після повороту до готелю „Метрополь" німецькі делеґати заявили, що є вдоволені з першої виміни думок. У колах нім. делеґації кажуть, що плян реорґанізації Ради, опрацьований в травні першою реорґанізаційною комісією, тепер лише дещо зміниться і то на користь Німеччини.

В четвер внесення реорґанізаційної комісії ввійдуть під наради Ліґи, Ліґа передасть внесення загальним зборам, а збори поручать їх іще раз переглянути правно політ. комісії. Делеґація сподіється, що до 8. вересня усунеться всі перешкоди для приступлення Німеччини до Ліґи. Є думка, що навіть не зважаючи на евент. опозицію Еспанії, Німеччина ввійде до Ліґи.

Справа Танжеру.

Льондон, 29. серпня.

„Дейлі Мейл" повідомляє, що між Англією і Францією є певне порозуміння, що не слід відступати Танжеру Еспанії та що в тій справі треба скликати міжнар. конференцію. „Д. М." повідомляє, що одинокий часопис, який появляється в Танжері в еспанській мові, помістив статтю, в якій дуже атакує Еспанію та заявляє, що тубильці ніколи не згодяться на володіння Еспанії над полосою Танжеру. „Таймс" повідомляють, що з приводу тої статті предст. Еспанії запротестував у французького конзуля. До протесту прилучилися й італійські мешканці Танжеру, бо стаття обиджує теж Мусолінія.

В еспанській ноті додано політичні й стратеґічні причини, задля яких Еспанія бажає одержати володіння над Танжером. Прімо де Рівера предкладає або приділення Танжеру до еспанської полоси Марока, або щоби Ліґа Націй дала Еспанії відповідний мандат. Нота домагається відповіди ще перед зборами Ліґи Націй.

3 еспанські кружляки їдуть до Танжеру.

Відень, 30. серпня 1926.

„Дер Морґен" повідомляє з Мадриту: Еспанський уряд подав до відома, що висилає 3 кружляки до Танжеру. Ця вістка викликала в дипльоматичних кругах велике занепокоєння.

Заворушення в Еспанії!

Берлін, 30. серпня 1926.

„Шікаґо Трібюн" повідомляє, що між Ґібральтаром і еспанською границею перервано всі телеграфічні і телефонічні получення, тому нема вістей з Еспанії. Думають, що то є у звязи зі заворушеннями в Еспанії проти уряду Прімо де Рівери. Кружляють чутки про поважні заворушення у звязи зі становищем, яке заняли невдоволені артилерійські офіцери.

Експозе Мусолінія.

Рим, 30. серпня 1926.

На засіданні ради міністрів Мусоліні зясував останні події в міжнар. політиці, які могли безпосередно або посередно цікавити Італію. Зазначив, що підписання договору приязни й арбітражу між Італією й Еспанією потверджує щераз наближення і співділання політики Італії з Еспанією. Щодо домагання Еспанії мандату над Танжером, — то коли скличуть конференцію у справі Танжеру — італійський уряд домагатиметься права інтервенції, як держава, що підписала договір в Альжесірасі та як представниця великих середземноморських держав. Справа Танжеру, здається, є відокремлена від справи постійного місця в Раді. Зміна уряду в Греції мабуть не вплине на політику зближення між обома народами, яку останніми часами приміновано з користю. Новий грецький премієр заявив італійському послові в Атенах, що вестиме супроти Італії політику щирої приязни. Подорож ген. Авереску до Риму у вересні закріпить взаємини між Італією й Румунією.

Зіновєв і політичні виступи.

Варшава, 30. серпня 1926.

З Москви повідомляють, що політбюро, не зважаючи на опозицію Троцького, заборонило Зіновєву виступати прилюдно, а зокрема уладжувати віча й публікувати свої статті в більшовицькій пресі. Подібні зарядження мають бути видані також у відношенні до инших визначніших опозиціоністів.

Згинуло 63 шахтярів.

Льондон, 29. серпня 1926.

Бюро Райтера подає з Ню Йорку, що підчас вибуху в копальні Клерфільд згинуло 63 шахтярів. Досі видобуто 33 трупів.

Біржа.

Гроші.

Курс долара в готівці у приватних оборотах 8·94—8·96, а девіз 8·97—9·00. — Банк Польський платив за долари 8·95, за девізи 8·98.

Збіжа.

З причини збільшеного заоферування хлібового збіжа ціни не лише не йдуть в гору, але противно зарисовується легка знижка. Предметом обороту є лише хлібові збіжа найліпшої якости, для гірших нема зацікавлення. Велике зацікавлення горохом при пропорціонально слабій подачі. Малі обороти в маку. Ціни падуть. Настрій не оживлений. Пшениця нова двірська з нег. дост. 45·50, пшениця нова селянська з нег. дост. 42, жито нове з нег. дост. 30, овес новий з нег. дост. 23·75.

Моральна гниль.

Львів, 31. серпня 1926.

Недавно передрукували ми на сторінках нашого органу за варшавським щоденником „Глос Правди" сензаційні ревеляції про варшавську карну поліцію, яка ні більше ні менше, а була в змові зі злодіями. Ревеляції наробили багато шуму в цілій Польщі і не тільки в Польщі, а в цілому культурному світі. Та на цій одній статті, яку ми передрукували, ревеляції не скінчилися. Це був тільки вступ. Далі пішли инші, з фактами та іменами й прізвищами поліційних достойників, що на союзі зі злодіями наживалися, набивали собі кишені та в угоду тих кишень зовсім природно ще більше поширювали злодійство. Дальші ревеляції містить за повним підписом член редакції „Глосу Правди" Р. Войніч. Через недостачу місця ми не можемо їх містити далі, тай не інтересні для нас всі ті назви варшавських поліційних достойників, що на кооперації зі злодіями будували Польщу.

Та не можемо ми не звернути уваги на сам факт істнування великого морального занепаду, етичної гангрени в столиці Польщі Варшаві. Коли в столиці розкривають тепер вонюче багно гнилі, коли стягають маски навіть із кавалерів папського ордену, що брали від злодіїв хабарі, що на їх кошт бавилися і бенкетували, що відбували з ними поїздки на літнища та вживали всяких инших дорогих розривок, які їм влаштовували злодії,

[confiscated]

Хіба ж не цікава картинка, коли пошкодований пізнає в комісаря поліції свій вкрадений золотий годинник? А потім виявляється, що годинник одержав „зручний і поворотний та бистрий", комісар у презенті від злодіїв! Забавна картина і смішна, якби не була в найвищій мірі трагічною і то тим трагічнішою, що цілу справу затушовують та вбивають, а комісар далі найспокійніше урядує.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 396/26. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 187 (10.864) z dnia 25. sierpnia 1926 pod tytułem: „Ostannja stacija; a) między słowami: „Stidaiwa... a słowami: „Zawiałeiska", b) od słów: „O bohoboina" do końca tego artykułu zawiera znamiona występku z § 300 ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 25. sierpnia 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 494 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. o druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 26. sierpnia 1926. r. Hawel

вище поданим заголовком) в першій серії „Publicazioni dell' Istituto per l'Europa Orientale" (Рим 1926, ціна 10 лір). У звязку з тим слід ще згадати, що в лютневому числі „L'Europa orientale" поміщена статтія проф. Пальмієрі про православну церкву у Польщі („Cronica dell' ortodossia dell' Europa orientale I. La Chiesa ortodossa di Polonia, ed il suo organamento", стор. 102—108).

Загалом італійський світ зачинає проявляти більше зацікавлення східними й словянськими справами, про що свідчить між иншим і поява нового журналу „Rivista di letterature slave", що виходить від цього року в Римі накладом Anonima Romana Editoriale під редакцією співредактора журналу „L'Europa orientale", професора Льо Гатто. Й містить у першому числі статтю нашого відомого приятеля д. В. Джюсті про Підкарпатську Україну (La Russia subcarpatica e la sua letteratura).

З. Кузеля.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:

Середа 1.IX. Зборів.
Четвер 2.IX. Золочів.
Субота 4.IX. Золочів.
Неділя 5.IX. Золочів.
Понеділок 6.IX. Броди.
Вівторок 7.IX. Броди. 193 18-?

Вписи до приватної англійської школи на науку англійської мови відбуваються щоденно в днях від 25—31. серпня ц. р. Наука починається 1. вересня ул. Бердзинська 17. 383 4—5

Вписи до висшого Музичного Інститута ім. Лисенка у Львові почалися в понеділок дня 30. серпня і продовжатимуться щоденно від год. 3—7 в канцелярії Тов-а вул. Шашкевича ч. 5. III п. Наука розпічнеться дня 2. вересня ц. р. — Виділ. 392 1—2

З гимназії УПТ. в Рогатині. Початок шкільного року дня 15. вересня. Додаткові вступні іспити (до I—VII) доповнюючі і поправочні дня 14. вересня (год. 8. рано). Додаткові вписи (о скільки є в котрій класі місце) до 14. вересня включно.— З Головної Управи УПТ.

Подаємо до відома, що інформації в справі вписів на львівський університет уділяє Студ. Громада в Акад. Домі при вул. Супінського ч. 21. в годинах від 10—13 і 16—17 від дня 30. серпня. Рівночасно просимо усіх студентів стало замешкалих у Львові зголоситися в канцелярії Студ. Громади в вищеозначених годинах. — Виділ. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

РУТИНОВАНИЙ, солідний конціпієнт глядає заняття. Зголошення: Адміністрація „Діла" під „Рутинований". 267 3-3

КОНЦІПІЄНТА з практикою потребує від 15. вересня або 1. жовтня адвокат Мудрецький — Tłuste. 263 4-5

ПРИЙМУ заможніші учениці, опіка, фортепян. Вул. Зелена 37. II. п. Ружицька. 366 2—2

УЧЕНИКІВ з низших клас прийму на станцію. Кордасевич, вул. Мурарська ч. 48 I. пов. побіч головної гімназії. 349 4—5

КОНЦІПІЄНТ глядає заняття у адвоката. Зголошення до „Діла" під „Початкуючий". 396 1—3

ДВА ученики (учениці) низших клас середніх шкіл знайдуть помешкання з харчем. Зголошення: Маєвська, вул. Жулінського 10. (середмістя). 389 1—2

ПРИЙМУ дві панночки або двох студентів на мешкання з харчем. Охоронок ч. 5. двері 1. 390

ПОШУКУЄТЬСЯ позички від 900—1000 ам. дол. Забезп ка 4 морги поля з цілим господарством на передмістю. Зголошення листовні до Адміністрації під „Позичка". 384 а) 1—1

ОКАЗІЙНА ПРОДАЖ. Дуже дешево продам бараницю з російських баранів, досить велику та з зовсім новим верхом. Цю дешеву бараницю можна оглянути і купити в „Ризниці", Львів, Ринок 34. 385

ВІДЗНАЧАЮЧА матуристка учительського семінара, вправна інструкторка, пошукує лекції, найрадше при священичій родині. Зголошення: Парохіяльний уряд, Гійсько, п. Добромиль. 388 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкурс.

на учительську посаду при школі вправ жіночої учительської семінарії УПТ-ва з правом прилюдности в Самборі. До подання належить долучити: 1) метрику, 2) свідоцтво горожанства, 3) свідоцтва, а особливо кваліфікаційний патент, 4) табелю кваліфікаційну, 5) життєпись і 6) свідоцтво моральности. Учительки, що мають укінчені додаткові курси мають першенство. Подання вносити до Дирекції семінара УПТ-ва в Самборі до 10. вересня ц. р. 370а) 1—1

Подяка.

Невмолима смерть забрала нам дня 16. серпня ц. р. найдорожшого мужа, батька, дідуня бл. п. о. Михайла Кордубу, вислуженого декана і пароха в Сушні. В сім тяжкім горю пільгою та розрадою була нам добросердність і щира прихильність, яку виявили товариші, знакомі і ширше громадянство так супроти померщого як і супроти його рідні. Перш за все дякуємо ВП. д-ру Ваврикові з Радехова, котрий зовсім безінтересовно старався Покійному помогти в тяжкій недузі і не зважаючи на утяжливу дорогу, з нараженням власного здоровля спішив на кожний зазив до хорого, не покидаючи його навіть в годині смерти. Сердечно дякуємо о. шамбелянові Михайлові Цегельському, котрий мимо поважного віку поспішив віддати останню прислугу своєму товаришеві зі семинарських часів та обняв провід похоронного обходу. Дякуємо о. деканові д-ру Н. Пелліхові за щире прощальне слово при виносі тіла з хати, о. Миронові Корит[к]ові за зворушливу проповідь підчас похоронного богослуження, о. Пришлякові з Кривого за віренальовання життя і праці Покійника у надгробнім слові. Дякуємо конденканальному і позадеканальному духовенству, що в числі 18. взяло участь в похоронах, а з окрема місцевому сотрудникові о. Стечишинові за духовну опіку над умираючим та за прикрість у церковних приготованнях до похоронного обряду. Дякуємо ВП. П-ву колятором гр. Ростворовським, п-ні Евгенії Шухевичевій, жені судді в Радехові, П-ву Олійникам, місцевим учителям і п. Михайлині Шлюсарчук за щиру поміч в улажженню похорону, за вінці та цвіти на прикрашення домовини, за слова потіхи і розради. Дякуємо місцевому церковному хорові і його управителеві п. Карасінському, що співом причинилися до піднесення святочности сумного обряду. Дякуємо братствам обох церков парохії і всім парохіянам, що днем і ніччю від хвилі смерти аж до перенесення тіла на місце вічного спочинку громадно відвідували та прощали свого душпастиря. Вкінці дякуємо всім своякам і знакомим, котрі на вістку про тяжку нашу втрату устно або письмом висказали нам своє співчуття та старались нас потішити.

Нехай Всевишний нагородить їм всім за се і як найдовше відсуне від них подібні удари. — Жінка: Емілія з Любовичів; діти: Мирон, Михайлина, Евген, Уляна, Маруся; невістка: Евгенія; зяті: о. Петро Гарух, д-р Осип Галущак, Василь Возняк; внуки: Роман, Клявдія, Стефанія Кордуби, Софія, Петро, Меланія, Юрко, Михась Гарухи, Ліда, Ориса Возняки, Мирослав Галущак. 393 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. — Видає Видавнича Спілка „Діло". — З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

і наукових праць Франка. „Прольоґ“ до „Мойсея“ удачно віддекламувала п. М. Ďгірківна, а „Каменярів“ (при живім образі) п. Б. Михальчишин. Скрипкове сольо відіграв п. Я. Михальчишин, а скрипковий квартет, зложений з п. Я. Михальчишина, Правця, Гелеша і Гошовського, на жадання публики змушений був до наддатків. Мужеський хор під управою п. Правця співав пісні Франка і закінчив свято народнім гимном. Свято відбулося з повною повагою, за що належиться признання любачівському студентству. Українська інтеліґенція, як місцева, так і замісцева, явилася численно й у всіх видно було заінтересування святом; вражала відсутність духовенства, бо був тільки один гість, і то з львівської дієцезії, як також відсутність селянства: було й замало міщанства, але причина того лежить глибше і її вже вказувано в попередніх дописах з Любачева. — Свій.

З театру.

Виступ п-і М. Сабат-Свірської.

Така вже наша незавидна доля, що всі наші мистецькі сили примушені були в значній части, коли не в цілости, працювати для чужих, розсипати перлини свого таланту між нашими ближчими й дальшими сусідами. З окрема лиха доля була і є мачухою для українського театрального мистецтва в нашій Галичині, заставляючи найвизначніших його представників шукати хліба й слави між щасливішими чужинцями.

Згадаймо тільки незабутнього Олександра Мишуґу, славну Сальомею Крушельницьку, а дальше таких відомих у світі співаків, як Носалевич і Менцінський! А з молодших Любинецького, Руснака, Парахоняк-Козакову, Чичку-Андрієнка, Голинського й инших. Чи не звязані вони так або инакше з чужинецькими сценами, чи не служать знанням і талантом чужій публиці, чужій культурі? В останнім часі одного з них, а саме Голинського, заанґажовано до української опери в Одесі, а инші мусять коритися обставинам, бо ще багато води уплине в Дністрі, поки ми зможемо створити таке культурно-мистецьке середовище у нас, що не тільки приґортало би, але й давало би їм можливість виявити свої таланти в цілій повноті.

До таких адептів театрального мистецтва належить у нас і п-і Марія Сабат-Свірська, що дебютувала на днях на сцені львівського міського театру в оперетці Кальмана „Княжна чардаша“ в ролі Сильви Вареску. Дебютувала, треба це заздалегідь зазначити, з повним успіхом.

Роля Сильви Вареску, головної дієвої особи Кальманової оперетки, ставить до виконуючої артистки великі вимоги. В цій ролі мусить артистка виявити не тільки всі вальори свого голосового матеріялу, але й немалу дозу темпераменту, драматичного хисту та сценічної рутини. І треба признати, що п. Свірська запрезентувалася в свойому дебюті як рутинована артистка, — так, немов би вона від довгих літ працювала на сцені. Якоїсь треми, такої зрозумілої в подібних виступах, ми не запримітили, за винятком початкової сцени 1-шого акту.

Щож до голосу нашої дебютантки, то він дає їй всі дані для того, щоби стати постійною мистецькою силою в кожнім більшім театрі. Бо той голос мягкий, милозвучний, з помітно широкою скалею вище середньої сили. Орудує ним співачка дискретно і вміло, співає без ніякого напруження. Найкраще звучить її голос у високих тонах. Не менший успіх мала п. Свірська у сценічній грі, що зазначено вже вище. Для повноти слід додати, що п. Свірська має для сцени відповідну поставу, що є також немаловажною обставиною в її майбутній сценічній карієрі.

Закінчуючи нашу замітку, зазначимо коротко, що п. Свірська перейшла свою „огневу пробу“ побідно і щасливо. Це й оцінила як слід численно зібрана публика, між якою було й немало Українців, викликуючи її по кожнім акті і засипуючи цвітами. Бажаємо новій нашій силі й від себе якнайбільших успіхів у її дальших виступах. (ін.)

Про фахові школи УПҐ.

В доповненні до статті п. І. Бачинського про фахові школи, в якій наші школи поминено, подається до відома, що Українське Педагогічне Товариство веде від 3 років фахово-доповняючі школи хлопячу і дівочу у Львові, в Станиславові й Перемишлі. Всі ті школи концесіоновані. В цім шк. році здало в дівочій фах. школі першнх 14 учениць краєвського званик кінцевий іспит з дуже гарним успіхом.

Рівночасно звертається увагу, що до поручених в згаданій статті господарської семинарії в Сновкові приймається лиш учениці рим.-кат. обряду. Міродатні українські чинники повинні поробити заходи, щоби цю аномалію усунено, а тоді щойно можна буде поручати школу батькам та суспільности. Також до дівочої промислової школи у Львові при вул. Зеленій 8 при вписах та іспитах, які відбулися перед феріями, українським ученицям робили великі труднощі в приняттї. І тут треба інтервенції.

Щож до наших шкіл, то Кураторія узнає ті наші приватні школи, а при кінцевих іспитах не робить ученицям ніяких перепон.

З огляду на те, що абсольвенти й абсольвентки фахових шкіл мають спромогу закладати варстати праці в місцевости, яку самі собі виберуть, було би вказане, щоб якнайбільше число молоді з цих шкіл користало.

При дівочій фаховій школі у Львові ведеться також курси шиття, крою і килимкарства.

Софія Федорчак.

Централя польської кооперації.

Банк Союзу Зарібкових Спілок.

На днях Львівський Відділ Банку Союзу Зарібкових Спілок (Bank Związku Spółek Zarobkowych) переніс свої бюра з Галицької Каси Ощадности до палати Товариства Кредит. Земського при вул. Коперника ч. 4.

Є це звичайна подія, яка — здавалось би — не обходить ширший загал, тимбільше український загал. Та якраз на такі „звичайні події“ годиться звернути увагу нашого громадянства, годиться з таких буденних подій і для нас черпати науку.

Банк Союзу Зарібкових Спілок є одною з найстарших польських фінансових установ. Ставлено його в Познані перед 41 літами — тоді, як над західною віткою польського народу ваготіла всесильність могутньої Прусії. Одначе західна вітка польського народу з вірою в свої власні сили крок за кроком ставила свою інституцію, яка сьогодня є фінансовою й організаційною централею величезної сітки кооператив кредитових, торговельних і продукційних. Одначе діяльність банку не обмежується до кооперації; вона обіймає й инші ділянки банкового життя.

Акційний капітал Банку Союзу Зарібкових Спілок виносить 20 (двацять) міл. зол. Крім инших активів банк має около 60 (шістьдесять) нерухомостей, що представляють білянсову (тільки білянсову!) вартість понад 16 (шіснацять) міл. зол., ужитих головним чином на поміщення власних відділів, яких — крім головного осідку в Познані, банк має в Польщі 16, а саме: в Бельську, Бидгощі, Варшаві, Вильні, Ґрудзьондзу, Збоншині, Катовицях, Кельцях, Кракові, Львові, Лодзі, Люблині, Пйотркові, Радомі, Сосновці і Торуні. Крім краєвих відділів Банк має свій відділ в Данціґу та закордонні відділи в Парижі й Ню Йорку.

Банк Союзу Зарібкових Спілок довго провадив свою діяльність тільки на території Познанщини, будучи там головним звигуном економічного життя польського населення. Після реституції польської державности поширив він свою діяльність на всі території, що найшлися в межах сучасної Польщі, не виключаючи й Східну Галичину, де прецінь банкові інституції були перед війною на досить високому ступні розвитку. Саме тоді, коли галицькі установи корчаться, познанський банк розвивається, на що між иншим вказує розвиток і Львівського Відділу.

Поза кредитовою акцією для підтримки і поширення торговлі і промислу, при Львівському Відділі є заакредитованих около 60 кооператив, обєднаних у Союзі Товариств зарібкових і господарських, та 56 складниць Рільничих Кружків, обєднаних в Економічному Союзі Кооператив, а розсіяних по всій території Сх. Галичини. Вони користають з понад двоміліонового кредиту в банку.

Широка мережа 120 кооператив лише на території Сх. Галичини дає банкові імпульс до поширення своєї діяльности. Львівський Відділ в першу чергу поширює щадничий відділ (на вкладкові книжочки), щоби таким чином збільшити кредитову акцію для торговлі і промислу, а головно піддержати і змінити експортову торговлю. На чолі Львівського Відділу як директори стоять: д-р Антін Розвадовський (від хвилі заснування Львівського Відділу) і Тома Урбановський (від серпня 1926). Львівський Відділ розпоряджає пів сотнею персоналу (2 прокурентів і 47 урядовців.

Так в загальному представляється централя польської кооперації, яка має широкий обсяг діяльности.

НОВИНКИ.

— **Львівська Каса хорих** виказувала в місяці липні такий рух: Зголосилося хорих загалом 5738 осіб, в тім нездібних до праці 1198. До тяжче хорих членів було 740 виїздів. Членів родин зголосилося 3500, виїздів до хорих членів родин було 326. До спеціялістів відіслано 3327 хорих. Роздано цвікерів та окулярів 345, опасок черевних і на жиляки 100, вкладок до черевиків 56, зубних протез 53, освітлювано Рентґеном 24 особи, пересвітлювано Рентґеном 77 осіб. Підмог виплачено 131.416 зол. 19 сот. В шпиталях лічено 122 членів і 77 членів родин. Виїзд на село признано в липні 202 особам, до Шкла вислано 80 осіб, до Івонїча 28 осіб, до В рохти 20 осіб, до санаторії в Голоську 26 осіб. В липні померло 34 членів і 56 членів родин, на похорони яких видано разом 5750 зол. 18 сот.

— **Влами у Львові** стали вже щоденним явищем. В останніх днях „працювали“ вломники з успіхом в крамниці Мойсея Тартаковера при вул. Казимирівській 21 і в мешканні Йосифа Кляйковича при вул. Бляхарській 20, наробивши в обох місцях значної шкоди. Вломників досі не зловлено.

— **Родина о. Теодора Кордуби.** В числі 52. „Діла“ з 10. березня 1926 р., в вістках під заголовком „Слідами яничарів“, поміщена безіменна допись, що син пароха Купчинець, повіт Тернопіль, о. Теодора Кордуби — Мелетій Кордуба перейшов на римо-католицький обряд і став польським офіцером, зірвавши зівсім з ріднею, котра уважає його за померлого і ніколи про нього зі сорому не хоче згадувати. Зміст цеї новинки може мимоволі кинути темне світло на дім о. Кордуби, немовби то він виховував свої діти не в національнім дусі. Щоби направити нещасну кривду, яку зробив безіменний дописувач своєю дописею о. Кордубі, уважаю своїм обовязком подати до публичного відома, що дім о. Кордуби, котрий раньше був парохом Глібова, повіту скалатського, ведено все в щиро патріотичнім українськім дусі і в тім дусі виховувалися всі діти. О. Кордуба був з нежиючими вже о. Чайковським і о. Дяковим, як також з живучим ще о. Іванчуком, о. Винирським і о. Онуферком організатором скалатського повіту, брав живу участь в національній роботі як у повіті так і в своїм селі, його заходами утворено в селі Глібові в 1908 році м. ин. товариство „Сокіл“, котре зачислюється до найсильніших товариств у цілій Галичині. Його заходом і в його стодолі місцева читальня давала кілька разів аматорські вистави і вела курс анальфабетів. Його старанням при місцевій читальні заложено музику. Очевидно, допис опирався на фальшивих информаціях, бо фактично син о. Кордуби Мелетій Кордуба від учинення війни пропав без вісти і правдоподібно згинув на війні. — **Д-р Микола Бих**, адвокат в Копичинцях.

— **Світова філятелістична виства** буде відкрита 15. жовтня ц. р. в Ню Йорку. Це буде найбільша вистава маркознавства, на якій будуть виставлені експонати й колекції дійсно з цілого світа. З віденських ґазет довідуємося, що австрійська ґенеральна дирекція почт бере офіціяльно участь у цій виставі і поробила всякі приготування, щоб виставлені нею експонати репрезентували гідно австрійську марочну продукцію. Виставовий комітет в Америці забезпечив експонати вистави на 20 міліонів долярів і це найкраще говорить про розміри й вартість вистави. Українці-колекціонери, зокрема редакція рухливого віденського „Українського Філятеліста“ подбають певно, щоби на тій виставі була заступлена як слід і філятелія українська.

— **З міського театру.** Повідомляють нас, що п. Марія Свірська, яка з таким успіхом дебютувала в суботу 28. ц. м., виступить в титуловій ролі Сильви Вареску ще у вівторок 31. ц. м.

— **Звертаємо увагу** на нинішне оголошення фірми з обувою світової слави Делька. 1-

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Політична ґеоґрафія України по італійськи.

В другому зшиткові поважного римського місячника „L'Europa orientale“, про який була вже згадка на сторінках нашого часопису, помістив редактор журналу проф. А. Пальмієрі, в серії статтей про Союз радянських республик (La geografia politica della Russia sovietista), окрему частину про політичну історію радянської України (п. з. „La geografia politica dell' Ucraina sovietista, 1926, II, ст. 65—81), написану зі знанням справи, на основі богатої не тільки чужомовної, зокрема італійської, німецької та французької, але також і української літератури в мовах українській та московській.

Стаття проф. Пальмієрі виходить далеко поза рамці, зазначені в заголовку, і відбігає способом трактування значно від инших частин його огляду політичної ґеоґрафії поодиноких республик радянського союза. Вона не обмежується тільки до самої сучасної політичної ґеоґрафії, як це наприклад зроблено при огляді кавказьких та східних республик (Il Caucaso sovietista, 1926, IV, квітень, ст. 185—208 і Fra le repubbliche sovietiste, V, травень, ст. 249—277), але подає взагалі в доволі докладних рисах розгляд українського питання від часів упадку гетьманства, спиняючись докладніше на часах національно-політичного відродження і на часах після 1905-ого. Зокрема доволі подрібно розповідає історію останніх років від 1917-ого року, від часів Центральної Ради аж до останніх українізаційних декретів радянської влади.

Автор усюди старається бути обєктивний і хоч в кількох місцях може аж надто обережно зазначує, що не хоче вмішуватися в деякі, може бути ще не вирішені справи, все числиться з фактами й видимими проявами самостійницьких змагань українського народу, що перестав уже бути „мітом“, яким, на гадку автора, був ще перед війною, і став реальною дійсністю.

Стаття проф. Пальмієрі, в якій очевидно богато місця присвячено й церковному питанню, робить загалом дуже приємне вражіння й причиниться дуже до поширення позитивних вістей про Україну між італійською публикою, що досі не мала відповідної інформативної літератури з українського боку й стояла та стоїть більше під впливом польських і московських інформаторів, між иншим під безпосереднім впливом відомого князя Олександра Волконського, автора книжки „La verité historique et la propagande ukrainophile“ (Рим, 1920). Праця проф. Пальмієрі вийшла зрештою й окремою книжкою (від

о. Володимир Сполітакевич, голова Обєднання" (в Йонкерс) о. Филемон Тарнавський (Шикаго), о. Лев Левицький (Клівленд), о. Олександер Павляк, що має іспит на професора університету (Ню-Йорк), о. Лев Сембратович (Дітройт), о. Максим Кінаш (Елизабет). При тій нагоді згадаю, що виснажуюча праця на тутешньому ґрунті загнала кількох священиків до дому божевільних (між ин. о. Володимира Держируку, відомого перекладчика, й о. Перепилицю).

З визначніших недуховних назву отсих: Дмитро Капітула, що був довгі роки головою У. Н. Союза, а в місті Мекеду є головою міської ради і директором банку; належить до дуже багатих людей. Таксамо багатим є Юрій Хиляк, посадник Олифанту. Ще багатшим є Іван Жинчик (тепер Смит Джан), закарпатський Українець-міліонер (Магоной Сіти) і Йосиф Бучко, теж закарп. Українець, що має 5 банків у Дітройті. Дальше згадаю ще про Константина Кирчіва, довголітнього голову Українського Нар. Союза й урядовця тогож Союза від його оснування (Джерзи Сіти). З молодших слід назвати Мирослава Січинського, що був народнім учителем, а рівночасно вчився в університеті і за рік буде адвокатом (Рочестер); Миколу Цеглинського, що працює в інформаційному бюрі і в організації „Оборона України" (Ню Иорк); Ярослава Чижа, редактора „Народньої Волі" (Скрентон); Михайла Гайворонського, що веде соціялістичний хор ім. Леонтовича в Ню Иорку й угроруський церковний хор у Пасейку; Романа Придаткевича, відомого скрипака (тепер без роботи, живе у тети). Тут згадаю і славного диригента Олександра Кошиця, що живе в Рочестері й організує новий хор у Ню Иорку, з яким має зачати небавком ширші виступи.

Про д-ра Луку Мишугу і Володимира Ревюка, редакторів „Свободи", не пишу нічого, бо їх діяльність знана не тільки Українцям в Америці. Таксамо знана теперішня „діяльність" д-ра Осипа Назарука. Про д-ра Л. Цегельського і його працю між протестантами була вже в „Ділі" згадка. Тут згадаю ще про Антона Цурковського, б. ред. „Америки", а тепер секретаря католицької допомогової організації „Провидіння" (Філядельфія), про д-ра Володимира Галана, що працює тепер у банку в Філядельфії, про д-ра Семена Демидчука, б. ред., що веде тепер бюро продажі й купна реальностей і Богдана Дуткевича, ред. большевицьких „Українських Щоденних Вістей". Це все люде, що мають більшу чи меншу журналістичну рутину. Завважу, що крім них є ще тут редактори газет самоуки, які вибилися на ті позиції завдяки своїй праці, бо з сільської школи, яку покінчили, винесли тільки найелементарніші відомости.

Це булиб найбільш відомі Українці на американському ґрунті. Я вже сказав вище, що пропуски в тому списі неуникнимі...

P. S. — Тепер нагадав собі, що пропустив архіепископа української автокефальної церкви на Злучені Держави й Канаду Івана Теодоровича й інжиніра Придніпрянця Володимира Кедровського, співробітника „Свободи".

Самоуправний Виділ ліквідують.

Останніми часами появилися були в польській пресі спершу короткі замітки, а потім цілі статті й комунікати про те, що армія вкорочує права львівського університету та бажає для інспекторату армії використати університетський будинок. Проти цього протестувала завзято вся львівська преса та вся т. зв. польська публична опінія Львова. Одначе на ділі справа так трагічно не представлялася: як відомо на основі закону з дня 23. квітня 1923 р. передано бувший будинок галицького сойму і краєвого Виділу (від вул. Костюшка) львівському університетови в виключне уживання. Будинок сойму взяв університет у посідання зараз, а величезний будинок від вул. Костюшка перейшов у посідання постепенно, бо в ньому містився Тимчасовий Самоуправний Виділ. В міру того як Самоуправний Виділ переносився до иншого будинку при майдані Смольки (теж власности бувшого краєвого виділу) перебирав його університет.

Та ось по маєвому т. зв. санаційному перевороті почали в Польщі творити інспекторати армії. Один такий інспекторат утворено з осідком у Львові. Почалися пошукування за відповідним приміщенням і його дуже скоро найшли львівські бистрі та поворотні органи адміністрації. Ось вже від 6-ти з верхом літ ходять слухи про ліквідацію львівського Самоуправного Виділу, того одинокого видимого ще знаку галицької окремішности. Отже на що має він далі разити і дразнити уніфікаційні почування польських патріотів, треба його за всяку ціну фактично зліквідувати та поставити населення і владу перед доконані факти, а тоді вже напевно появиться і відповідний закон — думали місцеві можновладці.

Думали і почали робити. Для інспекторату армії намітили тому саме будинок при майдані Смольки, в якому тепер найшов приміщення Тимчасовий Самоуправний Виділ. Самому Виділови запропонували перенесення до давного будинку при вул. Костюшка, якого університет ще для своїх потреб у цілости не використав, бо уживає по нинішний день і будинку старого університету при вул. св. Миколая.

Але тут то й повстав алярм і крик про замах на права львівського університету. Він ще значно зміг ся тоді, коли Самоуправний Виділ запротестував проти того, щоби будинок при майдані Смольки віддавати для інспекторату армії, бо він не є власністю держави, а краєвого самоврядування, і згідно з законом з 23. квітня 1923 р. (арт. 4.) будинок цей призначений до виключного вживання Тимч. Самоуправного Виділу аж до хвилі, коли Виділ його передасть новим законним органам краєвого самоврядування, що на основі закону з 26. вересня 1922 р. мали повстати до кінця 1924 р. З уваги на таку поставу Самоупр. Виділу повстала загроза приміщення інспекторату в будинку при вул. Костюшка. Тоді посипалися протести, потяглися депутації до Варшави і марево „кривди" для університету щезло.

На днях відбулася в тій справі конференція у львівського воєводи і на ній знов висунено ідею вмістити інспекторат у будику Тимчасового Самоуправного Виділу. Між мотивами такого вибору висунув воєвода знов старий оклепаний мотив про те, що Виділ, мовляв, і так мають скоро зліквідувати. Всі департаменти Виділу малиб перенестися тепер уже до будинку при вул. Романовича (де міститься держ. прокуратура), або при вул. Кармелітській (де міститься Кураторія львівського шкільного округа). Представник Самоуправного Виділу запротестував і тим разом проти цього і покликався на закон з 23. квітня 1923 р., який виразно каже, що теперішній будинок при майдані Смольки віддається на виключне вживання Виділу.

Представник армії почувши такий протест погодився на підшукання иншого будинку, але воєвода до цього не допустив і обстоював далі свою ідею. Зачуваємо, що Тимч. Самоупр. Виділ поробив уже в цій справі відповідні заходи в міністерствах і запротестував з правних мотивів проти такого трактування Самоупр. Виділу та проти фактичної його ліквідації місцевими органами влади.

Ось так то заспокоюється львівську публичну опінію, так рятується права (до того безправно набуті!) польського університету і так ліквідується постепенно ту одиноку ще установу, що бодай від часу до часу пригадає Польщі про господарську окремішність Галичини та впімнеться за краєве майно, яким до тепер господарить Польща безпощадно і використовує його немилосерно для потреб цілої Польщі, а тільки не для потреб того краю і того народу, що за Австрії набував це майно ціною великих податкових тягарів.

СРСР. і Польща.

Проєкт радянсько-польського пакту.

Проєкт, по вісткам польської преси, передбачує взаїмне зречення всякої агресивної акції, обовязує обі сторони до перестерігання невтральности в разі заатакування одної зі сторін третьою державою, дальше зобовязує не брати участи у порозуміннях політичного й економічного характеру, звернених проти другої сторони та до порішування настановлевою комісією порозуміння всяких спірних справ.

Уряд СРСР. висловив бажання, щоби договір підписати підчас проєктованого в серпні побуту мін. Залеського в Москві, який мав би характер ревізити в звязку з минулорічними відвідинами Варшави комісарем закорд. справ Чічеріном. Ревізита мала відбутися ще в травні але з причини варшавського перевороту її відложено. Тепер же у звязи з недугою Чічеріна ревізиту мін. Залеського відложено на пізну осінь.

Перед процесом Шварцбарта.

Інтервю Торреса і Лекаша. — „Компромісова" пропозиція Торреса. — Ревеляційна вістка „Руля".

Оборонець Шварцбарта, паризький адвокат Анрі Торрес, розїзджаючи по Рад. Союзі з метою зібрати погромові матеріяли, в розмові з представником Жид. Тел. Агенції в Москві заявив, що його і його співтоваришa подорожі Лекаша делеґувала на територію Рад. Союзу „Ліга Оборони Прав Людини", на якої чолі стоїть відомий письменник Анрі Барбіс. Завданням Лекаша буде устійнити відносини й умовини варварського вбивання десяток тисяч спокійних жидівських громадян, без слова протесту з боку цивілізованого світа. Зібраний про погроми матеріял служитиме для освідомлення французької публичної опінії і буде використаний обороною Шварцбарта.

Французька публична опінія повинна довідатися, що ціла низка погромових героїв, як: Денікін, Шкуро, Врангель і инші живуть на французькій землі — тоді, як десяток тисяч їх жертв вже давно покрила сира земля.

Зі свого боку Лекаш заявив, що Шварцбарт не є більшовиком. Перед двома літами совітський уряд не дозволив йому приїхати в Росію. В поведінці Шварцбарта слід добачити тільки акт помсти, який нічим не міг бути вдержаний. Своїм вистрілом Шварцбарт мірив не в противника більшовизму, але до спричинника й організатора жидівських погромів. Процес проти Шварцбарта відбудеться мабуть з кінцем листопада перед судом присяжних. Публична опінія Франції вижидає увільняючого присуду.

Тільки оба мандрівники по Рад. Союзі.

Одночасно з добре поінформованих джерел одержуємо автентичну вістку, що оборонець Торрес звернувся до визначних українських громадян в Парижі пропонуючи їм компроміс. А саме, виступаючи оборонцем Шварцбарта, він годиться не нападати на вбитого Петлюру й не обвинувачувати його в погромництві, одначе домагається, щоби заступники рідні вбитого не нападали на Шварцбарта, а свідки, щоби не малювали поведінки Жидів в добі революції й громадянської війни.

Одначе слід сумніватися, чи цей „компроміс" буде принятий.

Одночно „Руль" поміщує ревеляційну відомість, яка кидає нове світло на вбивство от. Петлюри. Відомий вже член робітничої опозиції Я. Бадіян розказував, що коли він прибув у Москву в справі свого пашпорту і явився в ДПУ, то там в кабінеті свого знайомого Тлісера (коли той на хвилю вийшов був з кімнати) серед переписки подибав письмо, звернене на адресу паризької комуністичної ячейки. Письмо наказувало, щоби ячейка у звязку з убивством Петлюри негайно заосмотрила одного французького комуніста (імени його Бадян не затямив) потрібними засобами і висалa в Москву задля його безпеки. Ред. „Руля" не хотіла друкувати цеї ревеляції, маючи сумнів. Та на днях одержала підтвердження цеї вістки, завначуючи, що в Парижі створився був якийсь український комітет, який увійшов у звязок з комінтерном, пропонуючи йому усувати тих українських діячів, яких вкаже комітет.

Радянська Україна

Факультет журналістики і катедра національного питання в Харкові.

Центральний комітет КП(б)У приступив до організації факультету журналістики при комуністичнім університеті ім. Артема в Харкові. Потреба такого факультету виросла в звязку зі зростом партійної преси, що відчуває велику недостачу кваліфікованих співробітників. Кандидатів на факультет буде висилати партія. Всі студенти мусять бути партійними що найменше від 3 літ, а при тому кожний мусить знати українську мову в письмі та слові. Секретаріят Центрального Комітету розділив уже між поодинокі округи число кандидатів, що їх треба висилати на студії журналістики. Київ має дати — 4 канд., Харків — 3, Полтава — 3, Дніпропетровськ — 3, Сталин — 2, Артемівськ — 2, Луганськ — 2, Житомир — 2, Винниця — 2, Одеса — 2, Молдавія — 2, армія української військової округи — 3; 31 місць випадає на всі инші округи (по одному на округу). 25 відсотків місць мають заповнити найталановитшими робітничими і сільськими кореспондентами. Вступні іспити на факультет почалися вже 25. серпня.

Крім того рішив Центральний Комітет КП(б)У заснувати при Українському Інституті марксизму катедру національного питання.

Завдання катедри — розробляти науково і на основах ленінізму національне питання. Крім того має катедра допомагати партії в виховничій діяльности і в засвоюванні та поглиблюванні правдивих ленінських поглядів на національне питання. Вона має досліджувати національну проблєму на Україні та в усіх радянських республиках. Вже 20. серпня почали приймати аспірантів на катедру. В цьому році буде їх 20. Курс науки тріватиме два роки. За той час має катедра підготовити знавців у справах національного питання так, щоби вони могли потім стати самостійними науковими робітниками в тій ділянці та прелеґентами того предмету у високих школах і на всяких курсах. Кандидати на аспірантів мусять знати українську мову, мати загальну і партійну освіту, та знати основно марксистську і ленінську літературу.

Пятиліття „Пролетарської Правди"

Дня 20. серпня минуло 5 років з того часу, як у Київі почала виходити в російській мові велика комуністична газета „Пролетарська Правда". Побіч неї виходив у Київі великий щоденник українською мовою „Більшовик", що був органом київського губерніяльного Виконкому і губерніяльного парткому. На початку 1925 р. „Більшовик" злучився з „Пролетарською Правдою" так, що „Більшовик" на ділі був зліквідований, а „Пролетарська Правда" почала появлятися українською мовою. Зараз після українізації тираж газети значно понизився, але скоро почав помітно зростати. Нині має вона 32 тисячі передплатників, з чого 83 відсотки (25 тисяч) передплачують робітники. Під датою 20. серпня вийшло богате змістом ювилейне число „Пролетарської Правди". Належить вона до найкраще редагованих газет на Україні.

Свята Франка.

Любачів.

Гурток українського студентства улаштував у салі філії „Просвіта" в Любачеві дня 19. серпня Академію в десяті роковини смерти Івана Франка. Вступне слово виголосив п. Богдан Кульчицький. Серед піднесеного настрою на салі п. А. Свистович підніс у гарно оброблених відчиті велич літературної і наукової діяльности, перейшов усі фази творчости і ... значення літературної

...нпр. польський залізничник переніс-ся до Східної Галичини і забирає хліб місцевому українському залізничникові — з инших мотивів, національних і економічних, а не з мотивів міжнародної солідарности робітничої — скільки б там і не співали про неї всякі міжнародні ватажки. Так само, як було би глумом говорити про солідарність кляси, коли польський селянин кольонізує землю в Східній Галичині, де й без нього панує суворий земельний голод.

Або про міжнародню солідарність урядницької верстви, або військової, офіцерської — чому ні? Папір терпеливий, а народня легковірність — безмежня. Ось де справжній „опіюм народу", — раз цинічна, раз наївна брехня.

III.

Раз ми в Льондоні, то — поговоривши із знайомими журналістами ріжних напрямів — як нам не піти в робітничі квартали, не виїхати навіть за Льондон, аби побачити власними очима страйкарів і безробітних?

Бачили ми їх, їх жінок, дітей. Враження поражаюче: виснажені, виголоднілі, бліді і нещасливі обличя. Образ невимовно сумний, пригноблючий. Московські і німецькі підмоги — капля в морі, супроти числа потребуючих. Ощадности — зїджені, фонди синдикатів те саме. Це часи чорної нужди, часи пісної бараболі. До такого стану дійшли за підшептом своїх керманичів ті англійські робітники, яких життєва стопа (помешкання, харч, одяг, розривки) були — без найменшої пересади кажучи — значно вищі, ніж нпр. життєва стопа галицького судового радника, не за теперішніх польських, а за старих, добрих австрійських часів. В повітрі пахне крізою.

Не такою крізою, за якою тужить Зіновєв і Троцький, себто соціяльною революцією і диктатурою пролєтаріяту. Ні. Англія — не Росія; Болдвин, а навіть Льойд-Джордж, — не Мілюков, ані Керенський; а англійська нація — не зборище темних і полутемних мужиків; вона знає, що пролєтаріят в Англії як не як, а розмірно незначна меншість нації, і то меншість найменш освічена, і Англія не піддасться під ярмо Москви. Нічого вдіяти. Англія не покорилася Наполєонові; нема мови, щоби покорилася Зіновєвові. А що жити треба, то настає кріза не англійської нації, а англійського пролєтаріяту, або — точніше — англійського синдикалізму. Які познаки тієї крізи?

Були в останніх часах два голосування робітничі, одно над компромісовим предложенням англиканських епископів, друге над відкриттям переговорів. Висліди голосувань були суперечні; поставлені питання були обома разами ті самі, а відповіди були перший раз: „ні", а другий раз: „Робіть так, аби ми викрутилися". Але симптом не у змісті відповідей, а в обставині, що в обох разах дуже велика більшість робітників відмовилася голосувати. Є півтора міліона синдикованих углекопів; з них тільки ледви 700 тисяч пішло голосувати, а з тих голосуючих 300 тисяч ще й голосувало проти юніоністичних ватажків. Це значить, що на 1,500.000 робітників, котрі недавно ще лавою йшли за Смісом і Куком, нині 1,100.000 або ігнорують цих ватажків або виступають проти їх порад.

Невдовзі буде ще гірше з впливом дотеперішніх головачів тред-юніонів. Раніше англійські синдикати були чисто фахові і як такі неполітичні і не-революційні. Під соціялістичну перевагу вони попалися недавно саме під тими Смісами і Куками. Результат: голод у робітничій клясі і зорганізована солідарність цілої решти нації супроти соціялістичної програми. Багато познак ворожить, що англійське робітництво знов навернеться до здорових традицій давного тред-юніонізму, який не займався політиканством, а служив інтересам робітників.

Чому про все те пишемо? З ненависти до пролєтаріяту і з любови до кровопийців-капіталістів? Нісенітниця! Пишемо тому, що вся без виїмку радянська тай значна часть галицької нерадянської преси свідомо й несвідомо представляє теперішню крізу в Англії незгідно з правдою і виводить з того фальшиві висновки. А що така чи инша розвязка англійської крізи матиме величезне, може рішаюче значіння на дальшу формацію Европи взагалі, тому слід, щоби ми були щонайменше згідно з фактичним станом річей поінформовані про ті величезні здвиги, які відбуваються в Европі.

В. Левицький.

На женевській арені.

Конґрес меншостей і непольські народи злід Польщі.

Женева, 26. серпня 1926.

Українська делєгація на конгрес „організованих національних груп в европейських державах" ще в минулому році домагалася поширення вузьких рамок зїзду.

Цього року наша делєгація, прибувши в Женеву, порозумілася з Білорусинами і Литовцями, які устійнили своє становище до конгресу зі становищем української делєгації. Після того відбулася конференція обєднаних делєгацій з Президією конгресу, яка заявила, що рямки праць конгресу не можуть бути поширені. Тимсамим Президія конгресу відкинула вдруге домагання обєднаних делєгацій: української, білоруської і литовської.

З огляду на те обєднані делєгації постановили відмовитися від участи в конгресі та скласти відповідну заяву з поясненням нашого становища до програми конгресу. Та щодо приняття нашої заяви Президією конгресу виринули трудноші з огляду на те, що членом Президії є теж відпоручники польських делєгацій, як також з огляду на те, що згідно з постановами конгресового правильника рішення Президії мусять бути одноголосні. Після довших пересправ з Президією, остання рішила приняти заяву обєднаних делєгацій, якої текст звучить:

„В імени українського, білоруського і литовського народів, що находяться в межах Польщі, маємо честь подякувати за запросини на конгрес організованих національних груп в европейських державах і його привітати. При тому дозволяємо собі подати до Вашого відома слідуюче:

Як відомо, наші представники на першій конференції національностей в Женеві в мин. році склали заяву, що вони не могли би брати активної участи в працях конгресу, а з причин, поданих у тій заяві, змагають до повного здійснення права самоозначення. З тієї причини наші представники поставили були внесення на поширення основ конференції в означеному вгорі напрямку. Рада конференції не приняла нашого внесення. Основи сьогорічного конгресу устійнено в тихсамих вузьких рямках, що й минулого року

З огляду на те, що право повного самоозначення народів уважаємо безумовно конечною основою їх політичного розвитку та забезпеченням мирного співжиття народів, не можемо брати участи в працях конгресу також і в цьому році.

Та не зважаючи на подані вгорі мотиви, обстоюємо погляд, що годиться привітати працю конгресу навіть у цих вузьких рямках та побажати йому найкращих успіхів.

В доказ цього ми постановили взяти участь у конгресі в характері обсерваторів.

Женева, 25. серпня 1926.

За українську делєгацію: *Д-р Дмитро Левицький, Михайло Черкавський, д-р Олександер Марітчак*; за білоруську делєгацію: *Фабіян Єреміч*; за литовську делєгацію: *В. Заляускас*".

На першому засіданні конгресу, після привітань, през. д-р Вільфан відчитав подану вгорі заяву та привітав підписані на ній делєгації, запрошуючи їх до участи в конгресі в характері обсерваторів.

Заява обєднаних делєгацій: української, білоруської і литовської — зробила відповідне враження, викликуючи особливше зацікавлення в журналістичних колах. Всі поважніші органи преси подали коментарі до цеї заяви.

Вечером 25. ц. м. відбулося приняття, уладжене президентом конгресу д-ром Вільфаном, на якому явилися запрошені українські й білоруські делєгати.

О. Н.

Зникла усйо, як имгла,
Нима славы таей;
— — — — — — —
Адны у шар курганы,
сведки битвау стаящь...
— — — — — — —
Перейшло, мінула,
Што калісь жыло,
У курганах заснула,
Зельлем зарасло.

Здається, що не треба багато доказувати, що основні образи спільні в обох поетів: до славної минувшини — сумна антитеза — сучасність. Та ця подібність можлива тільки при подібних обставинах обох народів.

А чейже ніхто не буде заперечувати, що „адни в шар кургани, свєдки бітвав стаящь", є майже перекладом з українського оригіналу... Врештою і сам Купала признається до інтимного відношення до автора „Кобзаря!"

Пощож тоді старання „патріотичних" критиків заперечувати, чи то до мінімума зводити літературні впливи? Про причини цього явища ми говорили вище.

Кінчаючи оці рядки, хочу зазначити, що досліджування впливів своїх чи чужих письменників на творчість даного автора повинно статися предметом праці не тільки літературних істориків, але й критиків, яких метою оцінка даного твору. А хібаж можна вірно оцінити твір, який — можливо — є лиш копією,—не знаючи, яке відношення цього твору до первовзору?

Відома річ, що Україна ще й досі від 1914 р. герметично замкнена від світа й одиноким сливе джерелом культурним є для неї Московщина. Ось що пише знаний київський критик про сучасних українських поетів: ...„Семенко читав Маявського, другі, як Загул та Савченко, вивчали Бальмонта та символістів, треті, як Рильський, перейшовши Блока та І. Аненського, повертали до неореалізму та пушкиніянства, четверті, як Тичина, читали все... і т. д." І далі тойже критик стверджує, що „покоління Тичини надто багато читало Росіян і часто той вплив виказувало". (Пор. М. Зеров: „Нова українська поезія". Київ, 1920, ст. XIV.—XVII.).

Томуто і критики й рецензенти повинні звертати більшу увагу на впливи чужих письменників у красній літературі.

Українці в Злучених Державах.

Дещо про українську еміґрантську інтеліґенцію.

Від Ред.: Один з наших співробітників просив свого товариша, що живе від кількох літ у Злучених Державах, подати йому інформації про життя-буття визначніших Українців в Америці. Відповідь інформатора нашого товариша містимо без ніяких змін.

...Питаєш про визначніших українських громадян у Злучених Державах. Радо ділюся з Тобою інформаціями, хоч признаюся, що вoно не так легко подати хочби сухий спис наших тутешніх інтелігентів, розкинених на просторах тої величини, що ціла Европа. В моїм виказі будуть безперечно люки і пропуски, які мусиш собі пояснити саме поданими вгорі причинами, як і тою обставиною, що я тут щойно від 4 років і не мав ще нагоди і змоги пізнати докладно цілої української Америки. З тим застереженням подаю Тобі жмуток інформацій про менше чи більше впливових наших людей, обіцяючи цей спис колись евентуально доповнити.

Зачну від найпопулярніших українських провідників. Це в першій мірі Семен Ядловський, теперішній управитель „Свободи", що від 27 літ працює в Українськім Народнім Союзі, який, як відомо, є найсильнішою українською допомоговою організацією в Злуч. Державах. Ядловський походить з Лемківщини, тут живе в Джерзи Сіти. Потім згадаю про гурток українських інтелігентів у Шикаго. Це лікарі д-р Володимир Сіменович (старший) і д-р Мирослав Сіменович (молодший), як також д-р Степан Гриневецький, голова Січей. Всі вони проповідують гетьманську орієнтацію, настановивши собі божище в особі гетьмана Скоропадського. З духовних осіб, крім епископа для галицьких Українців Константина Богачевського, що має свою катедру у Філядельфії, і Василя Такача, епископа для б. угорських Українців, що резидує в Гомстед (Пенсильвенія), слід назвати отсих:

В яку силу зросла та моральна гниль у столиці Польщі, Варшаві, видно найкраще з того, що автора ревеляцій почала поліцейсько-злодійська мафія тероризувати і він нині находиться під опікою військової жандармерії. Та на цьому вона не покінчила боротьби, не зложила зброї, але втративши доступ до Войніча, почала тероризувати і загрожувати вивезенням і арештуванням (як не чимсь більше), цілої редакції „Глосу Правди". Ось і почуття сили та зухвальство цілої злодійської професії, що виповіла таким чином боротьбу публичній опінії цілої держави, і що наміряє стати активно до боротьби з мора-ю і обовязуючими законами та провести власними силами „санацію" від усіх тих, що важаться ще нині в столиці Польщі боронити конвенціональної, „міщанської" моралі. Для них потребою їхньої здегенерованої душі, а може й своерідного патріотизму тріюмф злодійства з його сценічними моральними законами, або з моральною анархією.

Під впливом і натиском зорганізованої публичної опінії почала державна влада боротьбу з тим великанським злом, почала санацію в державних карно-поліційних урядах. Та чи можлива нині така боротьба, коли гангрена затроїла до тої міри соки польського державного організму, що вона, гангрена, а не влада опановує ситуацію. На протязі 8-ми літ вспів той злодійсько-поліційний аліянс розростися до розмірів держави в державі. Він має і почуває за собою велику силу, коли важиться тероризувати всіх і вся, коли йде „на прю" з самою державою.

Не усуванням поодиноких більше чи менше скомпромітованих поліційних достойників, не половинчатими засобами, чи півзасобами можна провести санацію. Тут треба радикального лікування, треба зоперувати і витяти рака,

Кріза.

(Від нашого кореспондента.)

Льондон, 25. серпня 1926.

I.

Ми знов на короткий час у Льондоні.

Не так легко тепер чужинцеві сюди попастися. Щоби одержати візу в англійськім консуляті, треба перейти цілий ряд формальностей не зовсім приємних. Виповняєте довгий і подрібний квестіонар про те, хто ви, чого вам глядати в Англії, як довго хочете там бути. Підписуєте заяву, що не їдете на ніяку роботу в Англію тай що під ніякою умовою там ніякого заняття не будете шукати, ані приймете. Потім перепитує вас іще секретар консуляту і сухо відраджує вам туди їхати. Нарешті, коли ви вперто на все відповіли і всякі заяви поскладали і думаєте, що ось уже вам на пашпорті прибють печатку з візою — правда, ми забули додати, що й таксу, і то високу, ви заплатили—, то урядовець велить показати собі залізничий білєт з поворотною маркою („ретуркою"). Ви, очевидно, білєту не маєте—ваш ранок пропащий і візи не дістанете. Аж коли принесете поворотний білєт і терпеливо ще раз вислухаєте осторог урядовця, дають вам нарешті ту нещасну візу. Та ваші незвичні клопоти ще не покінчені. Переїхавши через якої півтора години канал та віддавши богові боже, себто Нептунові все, що мали в шлунку (бо, треба знати, цей вузкий канал по бісовому метає корабликом і навіть дуже відпорних морських пасажирів кладе на обі лопатки, чи то пак навпаки!),—ви бліді, втомлені, з підбитими очима і з обмерзінням до морського заливу висідаєте у Фолькстоні; поїзд уже стоїть готовий, але—гов! Митна ревізія, і яка ще! Аби, борони Господи, не ввезти безкарно чужого виробу в Англію тай осьтак позбавити англійського робітника того зарібку, який йому припав би, як би витвір той був фабрикований в Англії. Бо всі ті церемонії, з візою і митом, вигадані не так собі для шикани публики — Англійці на такі „штуки" не здібні —, а для того, щоби хоронинити англійського робітника перед чужою конкуренцією.

Бо в Англії тепер не тільки страйк, а й страшенне безробіття. Нема сумніву, що кожна инша держава в світі, серед подібної катастрофи на робітничому ринку, вже була би, наче риба на сухім піску, билася в судорогах конання, в хаосі соціяльної революції, яку тут пропагує всіми своїми силами Москва: вонаж знає, що революція не затріюмфує в Европі так довго, поки вона не зібє з ніг теперішньої Англії.

II.

Англія від довших років страждає безробіттям, яке є для неї важким тягаром і національним нещастям. До 1.280.000 майже постійних безробітних з примусу страйк углекопів додав ще других стільки добровільних безробітних. Додав безцільно, бо того страйку виграти не було можна.

В Англії довгий час говорили, що англійські „тред-юніони" поміркувані й розумні: нині кожному Англійцеві ясно, що воно не так. Не тільки значна часть їх допустила до себе московські большевицькі ідеї і гроші, а й усі вони доказали, що не розуміють життєвих інтересів своєї країни, ні навіть робітничої кляси. Така тепер загальна думка в Англії — загальна поза 3 міліонами безробітних: страйкарів.

До чого мав довести англійський страйк? Чи мав би зберігти плати углекопів на тій висоті в повновартних фунтах стерлінгах, на яку вони стали тоді, коли фунти стерлінги мали значно низчу вартість? Чи мав він зберігти 7 годинний робочий день? Иншими словами: чи страйк мав не допустити, щоб англійська продукція подешевіла? Адже весь світ знає, що багато англійських підприємців перестало продукувати, і що наслідком того більш міліона робітників є без праці — тому тільки, що англійські витвори, від угля почавши, коштують за дорого і що чужі краї перестають купувати англійський дорогий товар, а купують товар дешевший у конкурентів Англії, бо ті продукують дешевше.

Коли англійські робітники не будуть дешевше і довше працювати, то англійські товари не подешевіють, англійський експорт за границю зовсім припиниться, а безробіття в Англії буде загальне. І ніякий соціялізм тут нічого не поможе. Англії прийдеться чахнути разом із її робітничою клясою.

Справдішнє суперництво є поміж народами. Воно не внутрішнє, а міжнароднє. Німецькі робітники нічого так дуже не можуть собі бажати, як щоби англійський страйк переміг і щоб англійські робітники зберігли свої „здобутки". Тоді більша часть світових ринків досталася би Німеччині, котра продукує і продає дешевше. Англійський робітник буде помирати з голоду на своїх островах, а життєва стопа німецького робітника піднесеться. Це боротьба за життя між народами, супроти якої „братерство" і робітнича солідарність стають байками. Нехай завтра англійський робітник спровола помирає з голоду від безробіття — німецький робітник, котрий не осягнув ще навіть своєї колишньої платні з 1913 року, буде його дальше підпомагати, щоб він тільки далі страйкував...

Зрештою: на що довго толкувати таке галицькому Українцеві? Найтемніший наш робітник розуміє, що

Д-р ЛУКА ЛУЦІВ.

ЛІТЕРАТУРНІ ВПЛИВИ.

Хто з нас не чував на шкільній лавці ще про літературні впливи у творчости поодиноких письменників? Бо й дійсно! Мало котрий наш поет із 60-их рр. не підлягав могутньому впливові Шевченкової музи. Навіть така індивідуальність, як О. Федькович попав був у полон до автора „Кобзаря" і взивав, щоб „не кохатися із умерлими" (!).

А кілько то письменників творило під впливом І. Франка! В найновіших часах рідко стрінути поезійку, в якій не булоб чогось із П. Тичини. Про впливи ці часто згадується в критиках і рецензіях; ба, знає про них і та нечисленна наша публика, яка ще цікавиться літературною творчістю.

Колиж хтось заговорить про „залежність" письменника від чужинного, особливо „сусідського" поета (а знаємо, що сусіди рідко бувають приятелями!), — то сусідська публична опінія не радо цьому прислуховується. Тоді бачиться в цім пониження рідного письменника, особливо, коли мова про одного із великих. Явище це не тільки українське. Двох польських учених написали основні праці про вплив Вальтера Скота на Міцкевичевого „Pan a Tadeusz-а" і виказали, що дійсно в творчости польського поета є сліди творця історичного роману. І хоч їхні праці ані трішки не „понизили" геніяльного автора „Pan-a Tadeusz-а" — то аж із кількох сторін обізвалися голоси проти їхніх вислідів, а декотрі опоненти висловилися взагалі проти подібних дослідів, проти „впливольогії", яка по їх думці нічим не причиняється до зрозуміння письменської творчости. Бо, питаються вони, що читачеві до того, що крім читаного „Pan-a Tadeusz-а", істнує ще і якийсь там роман Вальтер Скота? Мистецька насолода читача, кажуть вони, цього зовсім не потребує знати.

І це правда, але тільки тоді, коли читач н е з н а є сам наслідуваного твору. В противному разі кожний читач стає „впливольогом" і на цій основі оцінює читаний твір. Тому то, гадаємо, зовсім не байдужою є ця сторінка літературної творчости і для літературних критиків і для істориків письменства.

Та й широка публика ні в якому разі не повинна ворожо ставитися до цього роду дослідів. Бо що воно зашкодило Шевченковому геніеві, коли д-р В. Щурат доказав на сторінках „Діла", що знаменитий вірш із „Кобзаря": „Посажу коло хатини", присвячений Едв. Желіговському — є в ґенетичному звязку з неконче вдатним віршом мало відомого сьогодня Чечота? При порівнанні з первовзором бачимо, наскільки Шевченко стояв вище Чечота!

Та всеж таки досліди впливів, як уже зазначено вище, не тішаться популярністю.

Цею то нехітю до „впливів" можу собі пояснити гостру, негативну критику моєї статті з „Л.-Н. Вістника", 1926, кн. 2. про вплив Шевченка на найвизначнішого сьогодня білоруського поета, Янку Купалу. Безсторонний критик „Prager Presse" (1926, ч. 150) назвав наведені мною паралелі з Шевченка і Купали „разячо подібними щодо форми і змісту" і признав, що моя стаття ясно „як на долоні" доказує, що білоруський поет дійсно був під впливом Шевченка.

Тимчасом автор-Білорусин у „Сялянск-ій Нів-і" (1926, ч. 12) пише, що з „усіх, мною наведених паралель (щось коло 12! — Л. Л.) тільки в одній поемі Купаловій „Бондарівна" треба познати Шевченків вплив". Далі пише критик, що „не має ані тіни правди" в моїм твердженні, що Я. Купала писав про славну минувшину білоруського народу під впливом Шевченкового „Івана Підкови". Вкінці білоруський критик заявляє, що впливу Шевченка на Купалову творчість „майже що не було" і додає: „принайменше не було в такій мірі, як це думає Л. Л.".

Оце останнє речення ясно показує, що автор білоруської замітки хотів у першу чергу ослабити мої докази про „вплив" на їхнього найвизначнішого сучасного поета.

Щоб не бути голословним, наведу місце з моєї статті, де пишеться про „Івана Підкову".

У Ш е в ч е н к а:

Було колись в Україні
Ревіли гармати;
— — — — — — —
Минулося, осталися
Могили по полю —

що є „свідками слави, дідівщини".

Далі:

Панували, добували
І славу і волю, —
Минулося, осталися
Могили по полю.

У К у п а л и:

Дзе той час, у яком
Тут кипела жыцьцё?
— — — — — — — —